

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 9. veebruar 2022
(OR. en)

6083/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0025(NLE)

FDI 1

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	9. veebruar 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 38 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Rahvusvahelises Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuses (ICSID)

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 38 final.

Lisatud: COM(2022) 38 final

Brüssel, 9.2.2022
COM(2022) 38 final

2022/0025 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

**seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Rahvusvahelises
Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuses (ICSID)**

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolevas ettepanekus käsitletakse otsust, millega määratakse Euroopa Liidu nimel kindlaks Rahvusvahelise Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuse (ICSID) haldusnõukogus võetav seisukoht seoses ICSIDi muudetud eeskirjade¹ kavandatava vastuvõtmisega. Vastuvõtmisel on õiguslikud tagajärjed Euroopa Liidu investeerimisvaidluste lahendamise valdkonna lepingupraktikale.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. Euroopa Liidu erihuvi ICSIDi vastu

Praegu on ICSIDi osalisriike 155, neist 26 on liidu liikmesriigid. Euroopa Liit ise ei ole ICSIDi liige. Siiski on ta lisanud ICSIDi vahekohtueeskirjad ja lisavõimaluste vahekohtu eeskirjad kõikidesse oma kaubandus- ja investeerimislepingutesse, mis sisaldavad investeringute kaitse eeskirju². Selliste lepingute kohaselt võib ICSIDi eeskirju kohaldada investeerimisvaidlustes, mille ELi investorid on algatanud kolmandate riikide vastu, kolmandate riikide investorid ELi liikmesriikide vastu või pärast kavandatud muudatuste tegemist vaidlustes, mis on algatatud liidu vastu ICSIDi lisavõimaluste vahekohtueeskirjade alusel. Seega on liidul eriline huvi ICSIDi eeskirjade reformimise vastu.

2.2. ICSID

ICSID on Maailmapanga Gruppi kuuluv institutsioon. See on sõltumatu ja depolitiseeritud vaidluste lahendamise institutsioon. ICSIDi eesmärgid on järgmised:

- (a) vaidluste lahendamise mehhanismi loomine investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamiseks lepituse, vahekohtumenetluse või teabekogumise teel,
- (b) nende vaidluste haldamine ja
- (c) rahvusvaheliste investeeringute edendamine, tagades usalduse vaidluste lahendamise protsessi vastu.

ICSIDi vaidluste lahendamise mehhanismi saab kasutada investori ja riigi vahelistes vaidlustes ning riikidevahelistes vaidlustes investeerimis- ja kaubanduslepingute, siseriiklike investeerimiseaduste ning riikide ja välisinvestorite vahel sõlmitud investeerimislepingute raames. ICSID toimib ka haldusregistrina.

¹ St ICSIDi haldus- ja finantseeskirjad, institutsioonide eeskirjad, vahekohtueeskirjad, lepituseeskirjad, lisavõimaluste eeskirjad, lisavõimaluste haldus- ja finantseeskirjad, lisavõimaluste vahekohtueeskirjad, lisavõimaluste lepituseeskirjad, teabekogumise eeskirjad, teabekogumise haldus- ja finantseeskirjad, vahenduseeskirjad, vahenduse haldus- ja finantseeskirjad.

² Vt ELi-Kanada laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) artikli 8.23 lõige 2, ELi-Vietnami investeeringute kaitse lepingu artikli 3.33 lõige 2 ning ELi-Singapuri investeeringute kaitse lepingu artikli 3.6 lõige 1. Energiaharta lepingu artikkel 26, mille osaline liit on, võimaldab samuti kohaldada ICSIDi eeskirju.

2.3. ICSIDI kavandatavad akt

ICSIDI sekretariaat algatas 2018. aastal konsultatsiooniprotsessi keskuse eeskirjade reformi üle. Aastatel 2018–2021 toimusid sekretariaadi ja ICSIDI liikmesriikide vahel intensiivsed arutelud läbivaadatud eeskirjade viie järjestikuse eelnõu üle. Euroopa Liit, keda esindab Euroopa Komisjon, on aktiivselt osalenud konsultatsiooniprotsessis, koordineerinud ELi liikmesriikide seisukohti ning esitanud ELi ja selle liikmesriikide nimel korduvalt kirjalikke märkusi eelnõude kohta. Selle protsessi tulemusena pannakse haldusnõukogus kirjaliku menetluse teel, mis peaks lõppema 21. märtsil 2022, hääletusele järgmised muudatused ja uued tekstid, millel on õiguslik mõju Euroopa Liidu lepingupraktikale:

2.3.1. Muudatused ICSIDI konventsiooni kohastes menetlustes

Muudatuste hulka kuuluvad ICSIDI haldus- ja finantseeskirjade, ICSIDI institutsioonide eeskirjade, ICSIDI vahekohtueeskirjade ja ICSIDI lepituseeskirjade muudatused.

Peamiste sisuliste muudatuste hulgas on uus nõue, et vahekohtu- või lepitustaotluses tuleb kirjeldada investeeringu omandiõigust ja kontrolli, kohustus avalikustada kolmandate isikute poolne rahastamine, vahekohtunike taandamise täiendatud eeskirjad, menetluskulud, põhjendamatute nõuete varajane tagasilükkamine, menetluste kahte ossa jagamine ja muudetud tähtajad. Ühes uues sättes käsitletakse sõnaselgelt kulude tagatise taotlusi. Menetluste läbipaistvust on suurendatud nii palju kui võimalik ilma ICSIDI konventsiooni muutmata. Samuti tehakse ettepanek kehtestada uued eeskirjad kiirendatud vahekohtumenetluse kohta.

2.3.2. Muudatused lisavõimalustega seotud menetlustes

Muudatuste hulka kuuluvad ICSIDI lisavõimaluste eeskirjade, ICSIDI lisavõimaluste haldus- ja finantseeskirjade, ICSIDI lisavõimaluste vahekohtueeskirjade ja ICSIDI lisavõimaluste lepituseeskirjade muudatused.

Lisavõimaluste eeskirjade võimalikku kohaldamisala laiendatakse investeerimisvaidlustele, milles ei kostja ega hageja riik ei ole ICSIDI osalisriigid, samuti vaidlustele, milles osalevad piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid. Lisaks kajastuvad enamik ICSIDI vahekohtu- ja lepituseeskirjades tehtud muudatustest ka ICSIDI lisavõimaluste läbivaadatud eeskirjades, mis sisaldavad veidi ambitsioonikamaid läbipaistvussätteid.

2.3.3. Muudatused ICSIDI teabekogumismenetlustes

Muudatused puudutavad ICSIDI teabekogumiseeskirju ning ICSIDI teabekogumise haldus- ja finantseeskirju. Pakutakse välja ajakohastatud eraldiseisvad teabekogumiseeskirjad, mille kaudu saavad vaidluses osalevad pooled ühiselt taotleda teabekogumiskomisjonilt konkreetse teabekogumismenetluse läbiviimist.

2.3.4. ICSIDI uute vahenduseeskirjade ettepanek

Vastuseks riikide ja investorite taotlustele suurendada vahendussuutlikkust, pakutakse välja uued ICSIDI vahenduseeskirjad ning asjaomased haldus- ja finantseeskirjad. Vahenduseeskirjade kohaldamisala on lai ja neid saab nõusoleku korral kohaldada mis tahes vahendusmenetluse suhtes, mis on seotud investeeringuga, millega on seotud riik või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

Muudatused, mille üle ICSIDi haldusnõukogul palutakse hääletada, on mõeldud praeguse investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemis tuvastatud teatavate puuduste kõrvaldamiseks. Tuleb märkida, et paralleelselt ICSIDi reformiprotsessiga püüavad Euroopa Liit ja selle liikmesriigid luua alalise mitmepoolse investeerimiskohtu, mis asendaks praeguse investeerimisvaidluste lahendamise süsteemi alalise mehhanismiga. ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjonis (UNCITRAL) käib praegu töö mitmepoolse investeerimiskohtu loomiseks ja see lõpetatakse eeldatavasti 2026. aastal. Euroopa Liidu arvates suudab ainult alaline investeerimiskohus lahendada piisavalt ja igakülgset kõiki probleeme, mis tulenevad praegusest juhtumipõhisest investeerimisvaidluste lahendamise süsteemist. Kuid kuni mitmepoolse kohtu loomiseni kohaldatakse jätkuvalt praegust investeerimisvaidluste lahendamise süsteemi ning selle eeskirjade mis tahes parandused on teretulnud. Seetõttu peaks nõukogu toetama ICSIDi eeskirjade kavandatud muudatusi.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõikes 9 on sätestatud: „Nõukogu võtab komisjoni või liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepaneku põhjal vastu otsuse, millega peatatakse lepingu täitmine ja kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku.“

Esiteks nõutakse ELTL artikli 218 lõikes 9, et rahvusvahelise lepinguga loodud organ oleks pädev kehtestama selle lepingu raames eeskirju või võtma vastu otsuseid. Sõnastus „lepingus sätestatud organis“ näitab, et „selle sätte kohaldamine puudutab liidu osalemisega seotud liidu nimel võetavaid seisukohti tema institutsioonide kaudu – või vajaduse korral tema solidaarselt liidu huvides tegutsevate liikmesriikide kaudu – niisuguste aktide vastuvõtmisel asjassepuutuvas rahvusvahelises organis“³.

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõiget 9 kohaldatakse olenemata sellest, kas Euroopa Liit on asjaomase organi liige või asjaomase kokkuleppe osaline⁴. Euroopa Kohus on täpsustanud, et „[k]ui asjassepuutuv valdkond kuulub liidu [...] pädevusse, siis ei takista see, et liit ei ole kõnealuse rahvusvahelise organisatsiooni osaline, teda seda pädevust teostamast nii, et ta kehtestab oma institutsioonidega selle lepinguga loodud organis liidu nimel võetava seisukoha eelkõige nimetatud lepingu osalisteks olevate liikmesriikide vahendusel, kes tegutsevad solidaarselt liidu huvides“⁵.

³ Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus, Hispaania vs. komisjon, C-73/14, ECLI:EU:C:2015:663, punkt 63.

⁴ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punkt 64.

⁵ Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa vs. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punkt 52.

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatavad õigusaktid, millega muudetakse ICSIDi eeskirju, vastavad neile põhimõtetele.

Esiteks on ICSIDi haldusnõukogu, mis on muudatuste üle hääletav organ, lepinguga loodud organ kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9. ICSIDi konventsiooni praegune artikkel 7 ning ICSIDi haldus- ja finantseeskirjade eeskiri 7 väljendavad haldusnõukogu rolli muu hulgas ICSIDi eeskirjade muutmisel. Haldusnõukogul on õigus kehtestada eeskirju või võtta vastu otsuseid ICSIDi lepingute raames. Haldusnõukogu ei tegutse lepinguosalistest sõltumatult, vaid oma osalisriikide kaudu (vt ICSIDi konventsiooni artikli 4 lõige 1).

Teiseks on kavandatavad aktid ELTL artikli 218 lõike 9 kohaselt „*õigusliku toimega aktid*“. ICSIDi vaidluste lahendamise mehhanismi kohaldatakse Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide rahvusvahelistes investeringute kaitse lepingutes⁶. Eelkõige muutuvad ICSIDi lisavõimaluste eeskirjad pärast muudatuste vastuvõtmist potentsiaalselt kohaldatavaks Euroopa Liidu vastu algatatud vaidlustes, kus vaidlus puudutab liidu võetud meetmeid ja milles liit on kostja. Seega on ICSIDi eeskirjade muudatustel õiguslik mõju liidu sõlmitud rahvusvaheliste lepingute toimimisele ja kohaldamisele ning selliste kohtumenetluste läbiviimisele, mille osaline liit oleks.

Kokkuvõttes palub komisjon nõukogul võtta vastu liidu seisukoht kavandatavate õigusaktide suhtes, et liikmesriigid, kes on ICSIDi konventsiooni osalised, saaksid, tegutsedes ühiselt liidu huvides, väljendada liidu seisukohta ICSIDi haldusnõukogus. Ettepanekus esitatud otsuse menetlusõiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava akti eesmärgist ja sisust, mida liidu nimel võetav seisukoht puudutab. „*Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ühenduse õigusakti õigusliku aluse valik põhinema objektiivsetel asjaoludel, mis on kohtulikult kontrollitavad ja mille hulka kuuluvad eriti õigusakti eesmärk ja sisu*“⁷.

4.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatavate õigusaktide peamine eesmärk on ajakohastada ja muuta olemasolevaid ICSIDi eeskirju, st reformida investeerimisvaidluste lahendamise eeskirju, mida Euroopa Liit ja selle liikmesriigid mitmes ELi lepingus kasutavad.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 207 on välismaised otseinvesteeringud Euroopa Liidu ühise kaubanduspoliitika osa. ELi ja ELi liikmesriikide rahvusvahelised lepingud, milles viidatakse ICSIDi eeskirjadele, tagavad välismaiste otseinvesteeringute kaitse ja need

⁶ Vt ELi-Kanada laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) artikli 8.23 lõige 2, ELi-Vietnami investeringute kaitse lepingu artikli 3.33 lõige 2 ning ELi-Singapuri investeringute kaitse lepingu artikli 3.6 lõige 1. Energiaharta lepingu artikkel 26, mille osaline liit on, võimaldab samuti kohaldada ICSIDi eeskirju.

⁷ Euroopa Kohtu 12. detsembri 2002. aasta kohtuotsus, komisjon vs. nõukogu, C-281/01, ECLI:EU:C:2002:761, punkt 33.

on vastu võetud (või ELi liikmesriikide investeerimislepingute puhul lubatud⁸) ELi toimimise lepingu artikli 207 alusel. Euroopa Liidu Kohtu sõnul kuuluvad välismaised otseinvesteeringud liidu ainupädevusse, samas kui välismaised mitteotseinvesteeringud ja investeerimisvaidluste lahendamine kuuluvad liidu ja selle liikmesriikide jagatud pädevusse⁹.

Seepärast peaks esildatud otsuse materiaaldiguslik alus olema ELi toimimise lepingu artikli 207 lõike 4 esimene lõik.

4.3. Järeldus

Järelikult peaks esildatud otsuse õiguslik alus olema ELi toimimise lepingu artikli 207 lõike 4 esimene lõik koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9.

5. KAVANDATAVA AKTI AVALDAMINE

Pidades silmas avalikku huvi investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise reformi vastu ja kooskõlas liidu võetud kohustusega tagada läbipaistvus, on asjakohane avaldada nõukogu otsus pärast hääletusmenetluse lõpuleviimist ICSIDI haldusnõukogus 21. märtsil 2022.

⁸ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1219/2012, millega kehtestatakse üleminekukord liikmesriikide ja kolmandate riikide vaheliste kahepoolsete investeerimislepingute jaoks.

⁹ Euroopa Kohtu 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15, ECLI:EU:C:2017:376, punkt 293.

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel Rahvusvahelises Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuses (ICSID)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimest lõiku koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) ICSIDi haldusnõukogu hääletab ICSIDi eeskirjade muudatuste üle, millel on ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohane õigusjõud, kirjaliku menetluse teel, mis on kavas lõpule viia 21. märtsil 2022.
- (2) Euroopa Liit ei ole ICSIDi liige. Liit on ICSIDi eeskirjadele siiski pidevalt viidanud oma kaubandus- ja investeerimislepingutes, millega nähakse ette investeeringute kaitse ja investeerimisvaidluste lahendamine.
- (3) Euroopa Liidu Kohus selgitas oma 16. mai 2017. aasta arvamuses 2/15,¹⁰ et välismaised otseinvesteeringud kuuluvad liidu ainupädevusse, samas kui välismaised mitteotseinvesteeringud ja investeerimisvaidluste lahendamine kuuluvad liidu ja selle liikmesriikide jagatud pädevusse.
- (4) ICSIDi eeskirjade reformimisega võidakse hakata ICSIDi lisavõimaluste eeskirju kohaldama vaidluste suhtes, mis on algatatud selliste piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonide vastu nagu Euroopa Liit. Liit kasutab ICSIDi eeskirju ka aluslepingutes ja liidu investorid võivad neid kasutada kolmandate riikide vastu algatatud kohtuasjades ning liiduvälised investorid liidu liikmesriikide või liidu enda vastu algatatud kohtuasjades, kui on täidetud ICSIDi konventsiooni asjakohased nõuded¹¹. Seega on ICSIDi eeskirjade muudatustel õiguslik mõju liidu sõlmitud rahvusvaheliste lepingute toimimisele ja kohaldamisele ning selliste kohtumenetluste läbiviimisele, mille osaline liit võib olla. Seega on liidul ICSIDi eeskirjade reformimise vastu eriline huvi.
- (5) Kakskümmend kuus liidu liikmesriiki on ICSIDi liikmed. Neil liikmesriikidel on võimalus osaleda haldusnõukogus ja hääletada kirjaliku menetluse raames muudetud eeskirjade üle.

¹⁰ Euroopa Kohtu 16. mai 2017. aasta arvamus 2/15, ECLI:EU:C:2017:376.

¹¹ Praegu ei ole see liidu puhul võimalik, kuna piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid ei saa olla ICSIDi liikmed, kui ICSIDi konventsiooni ei muudeta.

- (6) Seepärast peaks nõukogu võtma vastu liidu seisukoha ICSIDI eeskirjade kavandatavate muudatuste suhtes, et võimaldada liikmesriikidel, kes on ICSIDI konventsiooni osalised ja tegutsevad ühiselt liidu huvides, väljendada liidu seisukohta ICSIDI haldusnõukogus.
- (7) Muudatustega ajakohastatakse ja arendatakse ICSIDI konventsiooni kohaste menetluste raames edasi ICSIDI haldus- ja finantseeskirju, ICSIDI institutsioonide eeskirju, ICSIDI vahekohtueeskirju ja ICSIDI lepituseeskirju. Muudatustega suurendatakse muu hulgas menetluste läbipaistvust, selgitatakse põhjendamatute nõuete varajast tagasilükkamist ja kulude tagatist käsitlevaid sätteid ning rakendatakse avalikustamiskohustust kolmandate isikute poolse rahastamise puhul.
- (8) Muudatustega ajakohastatakse ja arendatakse ICSIDI lisavõimalustega seotud menetluste raames edasi ICSIDI lisavõimaluste haldus- ja finantseeskirju, ICSIDI lisavõimaluste vahekohtueeskirju ja ICSIDI lisavõimaluste lepituseeskirju. Enamik ICSIDI konventsiooni menetluste muudatusi kajastub ka ICSIDI lisavõimaluste eeskirjades. Peale selle laiendatakse lisavõimaluste menetluste kohaldamisala nii, et see hõlmaks muu hulgas ka vaidlusi, millesse on kaasatud piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid.
- (9) Muudatustega ajakohastatakse ja arendatakse ICSIDI teabekogumismenetluste raames edasi ICSIDI eraldiseisvaid teabekogumiseeskirju ning ICSIDI teabekogumise haldus- ja finantseeskirju.
- (10) Reformiettepanekuga kehtestatakse ICSIDI vahendamise raames uued ICSIDI vahenduseeskirjad ning ICSIDI vahenduse haldus- ja finantseeskirjad.
- (11) Komisjon on koos ICSIDI konventsiooni osalisteks olevate liikmesriikide valitsustega võtnud juhtrolli läbirääkimistel liidu kokkulepitud seisukohtadel põhinevate ajakohastatud eeskirjade üle. Muudatustega soovitakse lahendada probleeme, mis on tõstatatud seoses praeguse investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemiga, ning täiustada oluliselt ICSIDI eeskirju.
- (12) Seisukoht, mis võetakse liidu nimel vastavalt käesolevale otsusele, ei piira liidu ja selle liikmesriikide peamist eesmärki luua alaline mitmepoolne investeerimiskohus, mis asendaks praeguse investeerimisvaidluste lahendamise süsteemi alalise mehhanismiga,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liikmesriigid, kes on ICSIDI konventsiooni osalised, väljendavad ühiselt liidu huvides tegutsedes ICSIDI haldusnõukogu esimehe poolt 20. jaanuaril 2022 algatatud kirjaliku hääletuse käigus oma nõusolekut ICSIDI eeskirjade muudatustega.

Artikkel 2

Käesolev otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* pärast hääletusmenetluse lõpuleviimist ICSIDI haldusnõukogus.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele, kes on ICSIDI konventsiooni osalised.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*